

Foto: Arxiu prelatura de l'Opus Dei.

Sant Josepmaria, home alegre i de bon humor

Miguel Ángel Monge

Capellà de la Clínica Universitat de Navarra (1982-2010)

En els anys que vaig viure a Roma, primer fent la llicenciatura i el doctorat en Teologia i després com a professor, vaig tenir la sort d'estar present en moltes reunions amb Josepmaria Escrivà de Balaguer. Guardo records inesborrables d'aquells anys llunyans (1964-1971) i un d'ells és, sens dubte, que era un sacerdot alegre, optimista i divertit, amb una simpatia aclaparadora. Al seu costat, s'hi estava de gust i un s'ho passava francament bé.

Totes les estones de conversa més o menys informal que recordo tenint-lo a la vora, eren com una alenada d'optimisme, esperança i bon humor. Tots els assistents sortíem encantats d'aquella estona que havíem estat amb ell.

Començaré amb una anècdota. A la seu central de l'Opus Dei, sant Josepmaria hi rebia moltes persones que desitjaven estar amb ell, fins i tot –comentava ell fent broma– aquells que només hi anaven per veure com era el *bicho*. En aquestes visites, sempre hi havia els seus fills i les seves filles, que viatjaven a Roma i volien visitar-lo.

En una ocasió, va arribar a Roma un matrimoni malagueny –ell, fidel de l'Opus Dei i ella, cooperadora– amb la il·lusió d'estar una estona amb sant Josepmaria. Jo els coneixia de quan estudiava Medicina a Granada i feia alguns viatges a Màlaga per atendre la incipient tasca apostòlica de l'Opus Dei en aquella ciutat (anys 1961-1964). Van assistir a la Missa que vaig celebrar i després els va rebre sant Josepmaria. En acabar l'entrevista, els vaig preguntar per les seves impressions, i l'esposa va contestar immediatament, amb el típic accent andalús: «És més alegre que tots vosaltres junts».

Efectivament, aquesta va ser la primera impressió que va rebre aquella senyora, la d'un sacerdot alegre i divertit.

Així s'han expressat també innumbrables persones que van conèixer sant Josepmaria al llarg de la seva vida. «Jo el recordo –assenyala una Germana de la Caritat que el va conèixer els anys 30 del segle passat, poc abans de la Guerra civil del 36– sempre alegre. Si hagués de destacar-ne una qualitat, crec que em quedaria amb aquesta: la jovialitat, el goig que emanava la seva persona [...]. Ens alegrava la vida amb la seva manera de ser. Sempre estàvem desitjant que arribés, en aquella època d'inseguretats i de probable i

propera persecució [...]. No vaig veure mai que es deixés endur per cap mena d'esperit de derrotisme».¹

I aquest va ser també el seu ensenyament constant: «Vivió sempre contents. També a l'hora de la mort. Alegria per viure i alegria per morir. Amb la gràcia de Déu, no tenim por de la vida, ni tenim por de la mort. La nostra alegria té un fonament sobrenatural, que la fa més forta que la malaltia i la contradicció. No és una alegria de cascavells o de ball popular. És una cosa més íntima. Una cosa que ens fa estar serens, contents –alegres, amb fonament–, encara que, alhora, de vegades tinguem el rostre sever i seriós».²

La seva alegria i bon humor van ser constants al llarg de la seva vida. Un dels seus companys en els anys d'universitat a Saragossa en va ressaltar aquest punt: «Era molt piadós, amb una pietat que em va cridar l'atenció. No era una pietat d'aquella mena que jo anomenaria carrinclona o trista. Era una pietat simpàtica, alegre, atractiva, que no només era compatible amb el seu sentit de l'humor, sinó que seria l'arrel d'una constant visió positiva de la vida».³ Ell mateix ho ressaltava: «Soc optimista; primer, perquè Déu em va fer optimista; després, perquè l'esperit de l'Opus Dei està ple d'optimisme; i després, perquè resem molt, i Déu ens escolta».⁴

El secret de l'alegria

Ja es veu que aquesta alegria no és només l'actitud pròpia d'una persona que, per temperament, és optimista –o *positiva*, com ara es diu–, sinó que té el seu fonament en una vida cristiana profundament arrelada en el sentit de la filiació divina. Un fill de Déu se sent sempre alegre i segur perquè sap que pot comptar amb el suport del seu Pare que és Totpoderós. Sant

«Era molt piadós, amb una pietat que em va cridar l'atenció. Era una pietat simpàtica, alegre, atractiva, que no només era compatible amb el seu sentit de l'humor, sinó que seria l'arrel d'una constant visió positiva de la vida».

Josepmaria va ensenyar sempre que l'alegria neix de la filiació divina i s'alimenta de l'acompliment de la voluntat de Déu: «Que s'alegri el cor dels que busquen el Senyor» (1 Cròniques 16, 10; cf. Salm 105, 3). L'alegria és conseqüència de la filiació divina, de saber-nos estimats pel nostre Pare Déu, que ens acull, ens ajuda i ens

perdona sempre. Aquest ferm ancoratge en la filiació divina el portava a dir: «Els fills de Déu, per què hauríem d'estar tristos? La tristesa és l'escòria de l'egoisme; si volem viure per al Senyor, no ens faltará l'alegria, encara que descobrim els nostres errors i les nostres misèries. L'alegria penetra en la vida d'oració, fins que no tenim més remei que prorrompre en cants: perquè estimem, i cantar és cosa d'enamorats»⁵. O, amb altres paraules: «Si ens sentim fills predilectes del nostre Pare del Cel, que això som!, com no haurem d'estar alegres sempre? –Pensa-ho».⁶

Efectivament, l'alegria és una virtut d'especial relleu per al cristià, com ha assenyalat el papa Francesc, que ha dedicat tot un document a parlar de «l'alegria de l'Evangeli».⁷ L'Evangeli és una notícia alegre. L'anunci del naixement del Fill de Déu als pastors es va dur a terme amb aquestes paraules de goig: «Vinc a anunciar-vos una gran alegria... (Lluc 2, 10)». L'Evangeli –que significa «bona nova»– ens ensenya com la felicitat vertadera, la que perdura per sobre de les contradiccions, del dolor i de la mort, és la dels que es van trobar amb Déu i van saber seguir-lo en un lliurament generós: és l'alegria de l'ancià Simeó quan té als braços l'Infant Jesús (Lluc 2, 29-30), és el goig immens dels Mags en trobar de nou l'estrella que havien perdut en el camí de Betlem (cf. Mateu 2, 10), o l'alegria dels Apòstols quan es troben amb Crist Ressuscitat (cf. Joan 16, 22), etc.

«Es podria pensar que l'alegria només és possible quan totes les coses i circumstàncies que ens envolten són agradables, mancades de dificultats. Res més lluny de la realitat».

Crist promet als Apòstols fer-los partícips de la seva alegria: «Jo us donaré una alegria que ningú us podrà prendre» (Joan 16, 12). Aquesta alegria, però, només és un principi, un avançament d'aquella altra a la qual hem estat cridats per Déu com a coronació de la vida terrenal. El goig d'aquesta vida no pot ser ple. Ho serà quan en la pàtria eterna posseïm de manera acabada el bé perfecte: «entra en el goig del teu Senyor» (Proverbis 15, 13)». I aquest és també l'ensenyament de sant Josepmaria: «L'alegria dels pobres homes, encara que tingui un motiu sobrenatural, sempre deixa un regust d'amargor. –Què et pensaves? –Aquí baix, el dolor és la sal de la nostra vida».⁸

Es podria pensar que l'alegria només és possible quan totes les coses i circumstàncies que ens envolten són agradables, mancades de dificultats. Res més lluny de la realitat. Els sants ens ensenyen que es pot –i s'ha de viure l'alegria també enmig de les contradiccions de la vida. Referint-se a l'hora de la fundació de l'Opus Dei, sant Josepmaria comentava: «Només tenia vint-i-sis anys, gràcia de Déu i bon humor».⁹ Així s'expressava en recordar l'immens horitzó que s'obria davant la seva mirada el 2 d'octubre de 1928. En un altre moment, afirmava: «Per temperament, he sabut tenir habitualment el somriure als llavis i en la mirada».¹⁰ I, poc abans de morir, confessava:

«Ser sant és ser feliç, també aquí a la terra. I potser em preguntareu: Pare, i vostè sempre ha estat feliç? Jo, sense mentir, recordava fa pocs dies [...] que no he tingut mai una alegria completa; sempre, quan ve una alegria, d'aquestes que satisfan el cor, el Senyor m'ha fet sentir l'amargor de ser a la terra, com una guspira de l'Amor... I, no obstant això, no m'he sentit mai infeliç, no recordo haver estat infeliç mai. M'adono que soc un gran pecador,

un pecador que estima Jesucrist amb tota la seva ànima. Així que infeliç, mai; alegria completa, mai tampoc. Ai, quin embolic que m'he fet!». ¹¹

Sant Josepmaria va predicar sempre la santedat amb bon humor. Un dels llibres publicats sobre ell per un sacerdot que va viure molts anys a Roma treballant al seu costat porta precisament aquest títol: *Maestro de buen humor*¹². També Pilar Urbano¹³ recull moltes anècdotes a *El hombre de Villa Tevere*, que reflecteixen el bon humor de sant Josepmaria.

El bon humor no és només qüestió de temperament, sinó de vida interior. Perquè les virtuts cristianes són virtuts alegres. Per això sant Josepmaria va prevenir: «De lluny ve l'obstinació diabòlica dels enemics de Crist, que no es cansen de murmurar que la gent lliurada a Déu és de la *encapotada*. I, malauradament, alguns dels que volen ser *bons* els fan ressò, amb les seves *virtuts tristes*. –Et donem gràcies, Senyor, perquè has volgut comptar amb les nostres vides, joiosament alegres, per esborrar aquesta falsa caricatura. – Et demano també que no ho oblidem». ¹⁴

Això de sants *encapotats* (és a dir, *tapats, grisos*) prové de santa Teresa, que pregava a Déu: «De devocions nècies i de sants de rostre insípid, deslliura'ns-en, Senyor».

«Sant Josepmaria va predicar sempre la santedat amb bon humor. Un dels llibres publicats sobre ell porta precisament aquest títol: *Maestro de buen humor*».

L'alegria, un aspecte fonamental en el missatge de l'Opus Dei

En aquest sentit, recordo una anècdota que reflecteix aquest to divertit, alegre, fins i tot provocador, de sant Josepmaria. Era, si no vaig errat, l'any 1967, quan en el món musical triomfaven els Beatles (la seva fama es va estendre entre 1960 i 1970). En el Col·legi Romà de la Santa Creu, on vivíem més de cent universitaris de tot el món, no hi faltaven bons cantants i alguns *artistes*. Hi havia un grup musical, que, en les celebracions festives, a més dels ritmes més o menys clàssics, interpretava les cançons de moda del moment (Sant Remo, etc.), i no hi podien faltar els Beatles. Ho feien –això sí– amb vestimenta tradicional, fins i tot amb corbata. Doncs bé, sembla que va ser a sant Josepmaria a qui se li va ocórrer la idea d'aconseguir unes perruques que imitaven el pentinat que caracteritzava els membres d'aquest grup per animar les cançons. I un dia, quan vaig entrar a la tarda a la sala d'actes, em vaig quedar parat de veure un grup musical, irreconeixible, amb unes perruques molt cridaneres que imitaven els d'aquest grup, i que cantaven, gairebé embogits, una cançó dels Beatles. D'on han sortit, aquests?, em preguntava jo, perquè en un primer instant no vaig ser capaç ni de reconèixer-los, amb aquells disfresses. Tot va ser una broma, un detall divertit i faceciós, de sant Josepmaria.

L'alegria és un concepte fonamental en el missatge de l'Opus Dei. Pertany al perfil de l'home i de la dona cristians que sant Josepmaria

Sant Josepmaria durant una tertúlia a Brafa, Barcelona. Foto: Arxiu prelatura de l'Opus Dei.

dibuixa en el seu llibre *Camí*: «Vull que estiguis sempre content, perquè l'alegria és part integrant del teu camí». ¹⁵ El seu ensenyament sobre aquesta virtut és molt àmpli, com manifesta, diguem-ho a tall d'exemple, que a *Solc* hi ha un capítol amb quaranta-quatre punts dedicats al tema i una cosa semblant passa en altres obres seves .

L'alegria no es deu, doncs –ja s'ha comentat– al fet que tot surti bé, sinó que es fonamenta en la confiança en Déu, que ens ajuda a superar totes les dificultats. «L'alegria és un bé cristià. Únicament s'oculta amb l'ofensa a Déu: perquè el pecat és producte de l'egoisme, i l'egoisme és causa de la tristesa. Però, fins i tot així, aquesta alegria roman en el caliu de l'ànima, perquè ens consta que Déu i la seva Mare no s'obliden mai dels homes. Si ens penedim, si brolla del nostre cor un acte de dolor, si ens purifiquem en el sant sagrament de la Penitència, Déu surt al nostre encontre i ens perdona, i ja no hi ha tristesa». ¹⁶

L'alegria dels fills de Déu

Sant Josepmaria associava l'alegria a la santedat. I és que, de fet, l'alegria pertany a l'essència de la santedat. Estem contents perquè «hem conegut i cregut en l'amor que Déu ens té» (1 Joan 4, 16). En aquest sentit, exclamava: «Que estiguin tristos els que no es considerin fills de Déu». ¹⁷ Entenia que no és obstacle per a la veritable alegria l'existència de

Sant Josepmaria durant una reunió familiar Foto: Arxiu prelatura de l'Opus Dei.

circumstàncies difícils o doloroses. L'alegria és compatible amb l'existència de dificultats, del dolor i de la mort: això és així perquè la santedat consisteix a identificar-se amb Crist i Crist el trobem a la Creu. Per això, ensenyava sant Josepmaria que «l'alegria té les seves arrels en forma de Creu».¹⁸ La conseqüència és que «ningú és feliç, a la terra, fins que decideix no ser-ho. Així avança el camí: dolor, en cristià!, Creu; Voluntat de Déu, Amor; felicitat aquí i, després, eternament».¹⁹

Per això, la vocació cristiana, fonamentada en la filiació divina, converteix els cristians en «sembradors de pau i d'alegria». Aquesta expressió era molt apreciada per sant Josepmaria: desitjava expressar que, quan es busca sincerament la santedat, s'arriba també a la pau de cor i, per tant, a l'alegria, que acaba desbordant-se en els altres: «Si vivim així, realitzarem en el món una tasca de pau: sabrem fer amable als altres el servei al Senyor, perquè *Déu estima el qui dona amb alegria* (2 Corintis 9,7). El cristià és un més en la societat; però del seu cor en brollarà el goig perquè es proposa complir, amb l'ajuda constant de la gràcia, la Voluntat del Pare».²⁰

El cristià proclama el seu testimoni amb alegria i bon humor, tot aprofitant les ocasions que li proporciona la seva activitat normal enmig del món, per portar el missatge de Crist a les persones que té a prop, de manera amable i atractiva, segons el consell de l'Apòstol: «que la vostra conversa sigui sempre amb gràcia, assaonada amb sal, de manera que sapigüeu respondre a cada un com convé» (1 Colossencs 4,6). Sant Josepmaria ho expressava amb aquestes altres paraules: «Donar-se sincerament als altres

és tan eficaç que Déu ho premia amb una humilitat plena d'alegria!».²¹ O d'aquesta altra manera: «Els fills de Déu, per què hauríem d'estar tristos? La tristesa és l'escòria de l'egoisme: si volem viure per al Senyor, no ens faltará l'alegria, encara que descobrim els nostres errors i les nostres misèries».²²

Com més es coneix la vida de sant Josepmaria, més es comprova que, al costat de la seva exímia santedat, hi destaca la imatge d'un mestre del bon humor, alegre, optimista, enormement divertit, que explicava acudits, recitava poesies, feia broma amb tothom i sabia treure suc, amb gràcia humana, de molts esdeveniments de la vida quotidiana.

¹ SASTRE, A., *Tiempo de Caminar. Semblanza de Monseñor Josemaría Escrivá de Balaguer*, Rialp, Madrid 1989, p. 129 (la traducció és nostra).

² Citat a: ILLANES, J.L. (ed.) *Diccionario San Josemaría*, Ed. Monte Carmelo-Instituto Histórico San Josemaría Escrivá de Balaguer, Burgos, 2015, p. 84.

³ David Mainar, citat per M. GARRIDO, «El Fundador del Opus Dei, El Pilar y Zaragoza», a *El Pilar*, Saragossa, 8-XII-1991.

⁴ *Registro Histórico del Fundador*, 20760, p. 152.

⁵ *Amics de Déu*, 92.

⁶ *Forja*, n. 266.

⁷ Vegeu en aquest número l'article de Monterisi sobre l'alegria cristiana en el Papa Francesc.

⁸ *Camí*, n. 203.

⁹ *Converses amb Mons. Escrivá*, n. 32.

¹⁰ RODRÍGUEZ, P., *Camino*, ed. crítica històrica, pàg. 766.

¹¹ Salvador Bernal, *Mons. José María Escrivá de Balaguer. Apuntes sobre la vida del fundador del Opus Dei*, Madrid, Rialp, 1976, pàg. 158 (la traducció és nostra).

¹² SORIA, J.L. *Maestro de buen humor*, Madrid, Rialp, 1993.

¹³ URBANO, P., *El hombre de Villa Tevere*, Barcelona, Plaza & Janés, 1995.

¹⁴ *Solc*, n. 58.

¹⁵ *Camí*, n. 665.

¹⁶ *És Crist que passa*, 178.

¹⁷ *Solc*, 54.

¹⁸ *Forja*, 28.

¹⁹ *Solc*, 52.

²⁰ *Amics de Déu*, n. 93.

²¹ *Forja*, 591.

²² *Amics de Déu*, n. 92.